

Waarom burgemeesters het CST zo nodig wél mogen opleggen.

Op 22 oktober 2021 lagen nagenoeg evenveel COVID-19 patiënten in Antwerpse Ziekenhuizen als op 4 oktober 2020. Exact evenveel mensen daarvan hadden intensieve zorgen nodig. Exact evenveel mensen daarvan werden beademd. Wel zijn er twee grote verschillen. Zeker in Vlaanderen is het overgrote deel van de volwassen bevolking –op enkele regio's of wijken na- inmiddels nagenoeg volledig gevaccineerd. Ook anders dan vorig jaar: de ziekenhuizen stellen de niet-essentiële zorg (voorlopig?) niet uit. Het draagvlak om zorg uit te stellen is terecht ook weg. Temeer omdat vooral niet-gevaccineerden in de ziekenhuizen en op de intensieve zorgen belanden. En wat nog erger is: steeds meer zorgpersoneel raakt weer besmet of valt uit.

Tegen de achtergrond van de exponentieel stijgende besmettingscijfers, baren de ziekenhuiscijfers ernstige zorgen, ook voor gevaccineerden. Dat vaccineren toch niet dé manier is om de pandemie achter ons te laten, is m.i. de foute conclusie. De cijfers zouden net een extra stimulans moeten zijn om de laatste twijfelaars eindelijk over de streep te trekken. Het gaat niet op om zich op de borst te kloppen voor het grote individuele gelijk en/of irrationele angst als vaccinweigeraar om daarna te rekenen op een ziekenhuis- of intensieve-zorg-bed als het misloopt.

De cijfers zouden vooral ook een stimulans moeten zijn voor ons allen: burgers, diverse dienstverleners: horeca-, sportclubuitbaters en evenementorganisatoren, én diverse overheden, om op evenwichtige wijze alle beschikbare middelen in te zetten om de besmettingscijfers weer onder controle te krijgen, in het bijzonder die middelen die met de kleinste economische schade en/of inbreuken op rechten de grootste baat opleveren. Ook het Covid Safe Ticket (CST) is er daar zonder twijfel één van. Het past perfect in de metafoor van de ' kaas-met-gaten'- als beste dam tegen het virus: een slimme combinatie van maatregelen waardoor de kansen voor het virus om van de ene op de andere over te springen, verkleinen.

Het Covid Safe Ticket: een dubbel doel.

Uiteraard biedt het gebruik van het CST geen sluitende garantie tegen besmettingen. Dat doet geen enkele maatregel, behalve misschien een harde lock-down. Zoals uit de toelichting bij het decreet over het CST blijkt: 'kan de circulatie van het virus door het gebruik van het CST wel verder worden beperkt, alsook het risico op doorbraakinfecties (de besmetting van volledig gevaccineerden)'. Of nog, het CST verhoogt de waarschijnlijke zekerheid dat al wie deelneemt aan een event, of aanwezig is op een plaats waar mensen samenkomen op dát ogenblik níet besmet is met het coronavirus. Immers, enkel wie gevaccineerd is, eerder besmet geweest is of een negatieve PCR-test heeft afgelegd, krijgt een groen scherm. De kans dat bijv. superverspreiders met een hoge virale lading toegang krijgen en velen kunnen besmetten neemt sterk af. Zeker nu ook gevaccineerden hun CST tijdelijk verliezen, wanneer ze recent positief hebben getest. Idealiter zouden ook de hoogrisicocontacten het groene scherm verliezen minstens tot ze negatief getest zijn, al dreigt dan het risico dat de medewerking aan de contactopvolging keldert.

Het CST verkleint bovendien het risico dat mensen die toegelaten of aanwezig zijn zeer zwaar ziek zullen worden mochten ze onverhoopt toch besmet geraken: ze zijn immers gevaccineerd of bouwden immuniteit op door een eerdere besmetting. De bescherming zal helaas wel substantieel kleiner zijn voor wie over een CST beschikt op basis van een recente negatieve PCR-test.

Wie mag/moet gebruik maken van het CST?

Het MB dringende Covid-maatregelen voorziet in enkele bepalingen m.b.t. het Covid Safe Ticket. De filosofie is dat een aantal beperkingen (mondmaskerdracht, afstandsregels, crowdcontrol, beperking van het aantal deelnemers...) niet moeten worden nageleefd wanneer het CST wordt toegepast. Als het CST wordt toegepast, wordt de omgeving immers veiliger geacht dan zonder, en dus kan het voorts wat lakser. Nergens is voorzien in een verbod om het CST toe te passen. Voorts voorziet het MB in minimale regels die horeca-uitbaters en inrichtingen die behoren tot de culturele, feestelijke, sportieve, recreatieve en evenementsector moeten naleven. Het gaat om minimale regels. Private personen die – zonder regels van openbare orde te schenden- verder willen gaan om hun klanten te beschermen, mogen dat gerust doen.

Meer nog, dan doen ze wat het Wetboek economisch Recht van hen verwacht: een veilig product of dienst aanbieden, in het bijzonder aan wie bij het gebruik of genot ervan een groter risico loopt, in het bijzonder kinderen en ouderen. Bovendien verkleinen ze de kans 'dat er schade ontstaat door het gebruik van een product'. Waarbij de risicofactoren zijn: 'de omgevingsfactoren en de individugebonden factoren die de kans op het ontstaan of de ernst van de schade beïnvloeden'. Of nog, het hoort tot de contractuele vrijheid van de aanbieder van diensten (horeca-, sportclubuitbater of evenement organisator) om in tijden van een pandemie enkel een contract te willen sluiten met een persoon waarvan de kans op besmettelijkheid klein is. Zo beschermt hij zijn klanten, zichzelf én zijn medewerkers optimaal. Van belang is wel dat hij zijn klanten vooraf goed informeert, zodat ze niet verrast worden bij aankomst. Nu iedereen de QR-code lezer op zijn smartphone kan downloaden, kan het CST laagdrempelig worden ingezet in de privaatrechtelijke context.

Wie niet instemt met die voorwaarden en zijn code niet wil laten scannen, weet dat hij niet zal worden bediend. Voor de andere klanten vergroot de gemoedsrust. De impact op de privacy is verwaarloosbaar: gegevens zijn uiterst specifiek, ze worden niet geregistreerd én de uitbater kan de grond niet kennen waarop het groene scherm is gegenereerd: vaccinatie, negatieve PCR of bescherming door een eerdere besmetting.

Waarom burgemeesters het CST onder bepaalde voorwaarden wél mogen opleggen?

Een burgemeester die het CST wil invoeren, overlegt dus best eerst met de lokale horeca-, sportclubuitbaters en evenementorganisatoren. Als zo goed als alle zaakvoerders uit eigen beweging het CST gebruiken, is de nood aan een verplichting bij politiebepalingsbesluit gelijk overbodig. Een verplichting bij politiebepalingsbesluit voegt dan ook niets méér toe dan de mogelijkheid om straffen op te leggen aan wie alsnog weigert gebruik te maken van het CST, met alle gevolgen van dien op het vlak van handhaving, en de inzet van politie...

Maar wat als zelfregulering door de sectoren niet volstaat? Mogen de burgemeesters het gebruik van het CST dan verplichten? Het antwoord luidt m.i. ja zeker, áls ze die beslissing omstandig en correct motiveren, op basis van de concrete context: hoge viruscirculatie, lage(re) vaccinatiegraad, hoog besmettingscijfers in het bijzonder bij ouderen, bovengemiddeld aantal ziekenhuisopnames, verplaatsingsgedrag uit regio's met lagere vaccinatiegraad en strengere CST-regels... én de verplichting niet langer geldt dan noodzakelijk. Gemeenten en m.n. de burgemeesters zijn immers verplicht om maatregelen te nemen om de gezondheid van hun burgers te beschermen, in het bijzonder door het nemen van de passende maatregelen om rampen zoals epidemieën te voorkomen of te doen ophouden. Die verplichting hebben ze als sinds lang voor het bestaan van België. De verschillende staatshervormingen hebben daar niets aan veranderd.

En Vlaanderen hen die bevoegdheid niet mag ontnemen...

De juridische basis van de Vlaamse decreetgever om de politionele bevoegdheden van de gemeente en m.n. van de burgemeester te beperken om het CST op te leggen is wankeler dan de mogelijkheid voor de burgemeester om het in specifieke, goed-gemotiveerde gevallen in te voeren, in het bijzonder wanneer andere middelen falen om het beoogde doel te bereiken. Sterker nog: de Vlaamse decreetgever mist elke bevoegdheid om de politionele bevoegdheden van burgemeesters te beperken.

Volgens de Bijzondere Wet tot Hervorming van de Instellingen is Vlaanderen bevoegd voor de regelgeving m.b.t. de lokale besturen. Voor de organisatie van het beleid m.b.t. de Politie én artikel 135, § 2 van de Nieuwe Gemeentewet is alleen de federale wetgever bevoegd.

De decreetgever mag de bevoegdheden én verantwoordelijkheden die de burgemeesters daaraan ontleen niet beperken. Volgens artikel 135, § 2, 5° moeten de gemeenten – en m.n. de burgemeester- de gezondheid van hun inwoners beschermen. In geval van een epidemie – en dus a fortiori van een pandemie- houdt dit in: ‘passende maatregelen nemen om rampen zoals epidemieën te voorkomen en het verstrekken van de nodige hulp om ze te doen ophouden’.

Het komt de decreetgever op geen enkele manier toe om de gemeenten instrumenten uit handen te nemen om deze verantwoordelijkheid te volle op te nemen. Alleen de federale wetgever zou dat kunnen. Ook het samenwerkingsovereenkomst van 14 juli 2021 m.b.t. het Covid Safe Ticket verandert niets aan voormelde bevoegdheidsverdeling. Daarover beslist de Bijzondere Wetgever en dat vergt dus een staats hervorming. Derden, ook lokale besturen zijn bovendien vreemd aan het samenwerkingsakkoord dat de in het bijzonder de data-uitwisseling tussen de federale – en deelstaatoverheden regelt, met het oog op de ontwikkeling van het CST en de app-toepassingen.

Poging tot beperking gebruik CST is contraproductief.

Het klinkt bovendien sinister dat de Vlaamse overheid blijft argumenteren dat de burgemeesters geen ‘pasjesmaatschappij’ mogen opleggen, omdat het een inbreuk zou plegen op de vrijheid en de privacy en bovendien niet nodig is om de vaccinatiegraad op te krikken. Los van het feit dat dit begrip misplaatst is gelet op connotatie met de gruwelen in de tijd van de Apartheid, staat deze poging om de bevoegdheden van burgemeesters aan banden te leggen, haaks op de opdracht voor de gemeenten om ‘het welzijn van de burgers’ te verzekeren (art. 2 Decreet Lokaal Bestuur). Bovendien is het vreemd, en moeilijk te rijmen met het gelijkheidsbeginsel én met het grondrecht op veiligheid en de bescherming van de gezondheid dat wie deelneemt aan massa-evenementen, pilootprojecten én zich uitleeft op dancings- en discotheken frequenteert *meer* bescherming mag/moet genieten – voor die aangelegenheden wil Vlaanderen het CST immers verplicht opleggen- dan deelnemers aan kleinere evenementen of wie op café restaurant wil gaan. Of nog: Vlaanderen kiest er kennelijk voor dat uitgerekend de generaties die het minst vaak in het ziekenhuis belanden, extra beschermd moeten worden met een verplicht CST... Kennelijk is Vlaanderen van oordeel dat bijv. deelnemers aan kleinere evenementen, restaurant- en café-gangers, fitnessklanten niet mogen rekenen op eenzelfde bescherming en zorg voor hun gezondheid. Of omgekeerd, dat cafés, restaurants, fitnessclubs...geen vergelijkbare, allicht veiliger of minstens minder risicovolle omgeving mogen creëren voor hun klanten en medewerkers.

Echte vrijheid betekent: geïnformeerd beslissingen kunnen nemen over een risico dat je wel of niet wil lopen, waarbij de vrijheid van de ene stopt als die van de ander begint. Het CST laat goed geïnformeerde en afgewogen vrijheid toe. Dat is iets anders dan blind vertrouwen op de statistiek van de grote getallen, die –o.m. door de onvoorspelbaarheid van het virus- weinig zegt over de concrete context.

Cathy Berx

Gouverneur Antwerpen